

**УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ГЛУХИХ
ЛАБОРАТОРІЯ ЖЕСТОВОЇ МОВИ**

**Кульбіда С. В., Чепчина І. І.,
Адамюк Н. Б., Іванюшева Н. В.**

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЖЕСТОВИХ ОДИНИЦЬ
ДЛЯ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ, ЕТИЧНИЙ СУПРОВІД
НЕЧУЮЧИХ ТА ВЗАЄМОДІЯ З НИМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ З ФУТБОЛУ ЄВРО-2012**

Київ – 2012

Рекомендовано науково-методичною комісією зі спеціальної педагогіки
Науково-методичної ради з питань освіти і науки України
(лист № 3 від 13.04.2013 р.)

Орієнтовний перелік жестових одиниць для загального користування, етичний супровід нечуючих та взаємодія з ними під час проведення фінальної частини з футболу Євро-2012 : Навч. посібник для співробітників соціальної сфери з комп'ютерним супроводом / С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина, Н. Б. Адамюк, Н. В. Іванюшева. – К.: СПКТБ УТОГ, 2012. – 29 с.; 1 ел. опт. диск (CD-ROM).

У зв'язку з проведенням Євро-2012 (фінальної частини з футболу) розроблено зміст навчального посібника для співробітників соціальної сфери, які обслуговуватимуть учасників міжнародної події. Представлено орієнтовний перелік жестових одиниць. Серед них – загальноживані жести, жести за темами «Банківська сфера», «Дорожній патруль, міліція, правопорушення», «Медична сфера», «Культурна сфера (дозвілля)», «Спортивна сфера», «Побутова сфера (готель, магазин, послуги)», «Юридична сфера (посольства, ОВІР)», «Зв'язок (пошта, Інтернет)», «Числа». Висвітлено сучасні міжнародні підходи етичного супроводу нечуючих та надано рекомендації щодо ефективної взаємодії з позиції розуміння, поваги, рівноправ'я і толерантності.

Kulbida, S., Chepchyna, I., Adamiuk, N., Ivaniusheva, N. (2012). *A tentative list of Signs to public use, ethical support and interaction with hearing impairment during the finals of EURO-2012.* Kyiv: UTOG.

On the occasion of the Euro 2012 (finals of the Cup) the study guide for social services staff, who serve the members of the international event was created. There was presented an indicative list of signed items. Among them – commonly used signs of such themes as "Banking", "Highway Patrol, Police", "Medicine", "Culture (leisure)", "Sports", "Services (hotel, shop, etc.)", "Legal issues (embassies, OVIR)", "Connection (email, Internet)", "Numbers". The modern international approaches of ethical deaf support and recommendations for effective interaction with the position of understanding, respect, equality and tolerance were described.

Ориентировочны перечень жестовых единиц для общего использования, этическое сопровождение неслышащих и взаимодействие с ними во время проведения финальной части по футболу ЕВРО-2012 : Учеб. пособие для сотрудников социальной сферы с компьютерным сопровождением / С. В. Кульбида, И. И. Чепчина, Н. Б. Адамюк, Н. В. Иванюшева. – К.: СПКТБ УТОГ, 2012. – 29 с.; 1 эл. опт. диск (CD-ROM).

В связи с проведением Евро-2012 (финальной части по футболу) разработано содержание учебного пособия для сотрудников социальной сферы, которые будут обслуживать участников международного события. Представлен ориентировочный список жестовых единиц. Среди них – широко используемые жесты, жесты по темам «Банковская сфера», «Дорожный патруль, милиция, правонарушения», «Медицинская сфера», «Культурная сфера (досуг)», «Спортивная сфера», «Бытовая сфера (отель, магазин, услуги)», «Юридическая сфера (посольства)», «Связь (почта, интернет)», «Числа». Освещены современные международные подходы этического сопровождения неслышащих и представлены рекомендации по поводу эффективного взаимодействия с позиций понимания, уважения, равных прав, толерантности.

ЗМІСТ

Передмова: Етичний супровід нечуючих та взаємодія з ними

1. Загально вживані жести.

2. Сфери застосування:

- а) банківська сфера;
- б) дорожній патруль, міліція, правопорушення;
- в) медична сфера;
- г) культурна сфера (дозвілля);
- д) спортивна сфера;
- є) побутова сфера (готель, магазин, послуги);
- ж) юридична сфера (посольства, ОВІР);
- з) зв'язок (пошта, Інтернет).

3. Перелік професій.

4. Числа.

Додаток: відеосупровід

Післямова: Контактна інформація

ЕТИЧНИЙ СУПРОВІД НЕЧУЮЧИХ ТА ВЗАЄМОДІЯ З НИМИ, ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ З ФУТБОЛУ ЄВРО 2012

Загальні положення

Всі, хто обслуговує проведення ЄВРО-2012, мають дотримуватися наступних етичних принципів при спілкуванні з глухими (нечуючими) особами:

- поваги;
- толерантності;
- уважності;
- соціальної активності та відповідальності;
- рівноправ'я.

Кожен волонтер має володіти мінімальним обсягом жестових одиниць з міжнародної та української жестових мов, мати уважний й доброзичливий вигляд, максимально реагувати на прохання про допомогу, адже затримка реакції сприймається глухими як ігнорування.

До категорії глухих (нечуючих) відносяться такі особи:

- 1) глухі від народження, або як такі, що втратили слух в дитячому віці;
- 2) особи зі зниженим слухом (слабочуючі);
- 3) пізнооглухлі (особи, які втратили повністю слух з молодшому дошкільному віці);
- 4) сліпоглухі.

Всі ці категорії об'єднує характерна комунікативна ознака – використання жестової мови як засобу спілкування, отримання швидкої доступної і зрозумілої інформації візуальними засобами тощо.

Основним каналом сприймання жестової мови є зорово-руховий, з огляду на цю важливу особливість слід дотримуватися певних правил комунікації, задля забезпечення дотримання етики спілкування з глухими.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ЕТИЧНОГО СУПРОВОДУ НЕЧУЮЧИХ

1. Контакт має відбуватися очі в очі, при цьому волонтерам й службовому персоналу слід уникати носіння борід та вусів, пірсингу на губах, масок та інших предметів, що прикривають нижню частину обличчя, а також під час спілкування знімати сонячні окуляри.

2. Вираз обличчя має відповідати ситуації в конкретних умовах (оскільки, емоції, відбиті на обличчі людини нечуючі приписують актуальній ситуації й сприймають на свою адресу, в той час як можливо волонтер, приміром, переймається проблемами, що до даної ситуації не мають жодного відношення, але мають прояв у виразі обличчя).

3. Для коректного привернення уваги глухих слід:

– з'явитися в поле зору глухої людини (у глухих достатньо широке зорове поле, що пов'язане із більш розвинутим як центральним, так і периферійним (бічним) зором);

– привернути увагу будь-яким предметом (наприклад: газетою) який може потрапити в поле зору глухої особи;

– маханням витягнутої руки;

– частим (зміною частоти) миготінням світла;

– легко поплескувати по плечу (або передпліччю) або помахати рукою.

4. Стояти чи сидіти необхідно так, щоб Вас та ваші уста було добре видно, щоб нечуюча людина змогла прочитати слово по губах.

5. При розмові з нечуючою особою, яка користується послугою перекладача жестової мови, дивіться безпосередньо на нечуючу особу і продовжуйте своє мовлення звичайним голосом.

6. В нагрудній кишені волонтера обов'язково має бути блокнот з ручкою, щоб у разі необхідності спілкування могло відбуватися за допомогою писемного мовлення, а також обов'язкове носіння наручного годинника, мати при собі на видному місці карту міста.

7. Якщо Ви не розумієте нечуючих співрозмовників, попросіть їх повторити сказане.

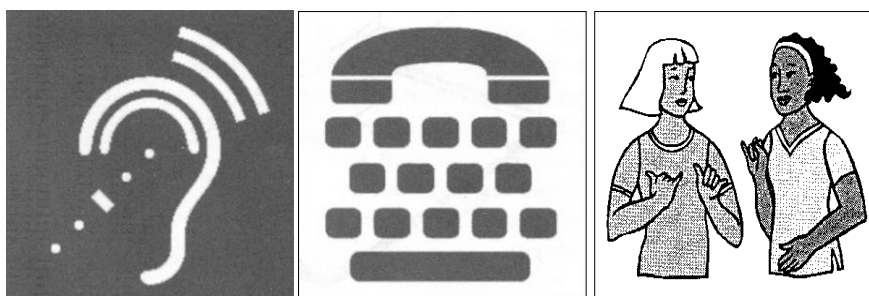
8. Під час матчу інформаційна доступність нечуючим вболівальникам забезпечується наданням послуг перекладача жестової мови або передачею тексту голосової трансляції на спеціальний екран/табло. Передбачити відеосупровід (субтитрування і/або переклад жестовою мовою) перегляду матчів в режимі реального часу.

9. Для нечуючих вболівальників мають бути виділені спеціальні місця, розташовані в зоні зручного і доступного зорового охоплення ними екрану/табло.

10. Робоче місце перекладача жестової мови має бути розташоване в полі зору нечуючих вболівальників так, щоб їм було видно і перекладача, і те, що відбувається на полі.

11. Офіційні промови, оголошення та інші важливі повідомлення мають забезпечуватись перекладом на жестову мову та/або субтитруванням на спеціальних екранах/табло.

12. В усіх об'єктах громадського призначення має розміщуватися візуальна інформація про розташування пристосованих і для нечуючих місць та послуг. Інформація представлена відповідними піктограмами, символами, які застосовуються у міжнародній практиці:

Розташування візуальної інформації у будівлях і спорудах має бути зручним для користування нечуючих осіб.

Попереджувальну інформацію про наближення до перешкод рекомендується забезпечувати зміною кольору, миготінням. Висота розташування зони оптимальної видимості враховується при визначенні висоти встановлення вікон.

Будівлі та споруди, що розраховані на відвідування та перебування нечуючих осіб, рекомендується облаштовувати послідовною та візуальною інформацією, щоб вони могли орієнтуватися без додаткового спілкування. Кожне приміщення має чітко позначатися великими та зручно освітленими знаками.

13. Всі приміщення й громадські місця де можуть перебувати або відвідати нечуючі громадяни мають бути оснащені інформаційними світловими табло, де має демонструватися актуальна інформація (включаючи дублювання тієї інформації, котрі зазвичай подається аудіально, наприклад, «наступний», «зачекайте, будь-ласка») для вболівальників (візуальний ряд про те, як доїхати до стадіону, як він виглядає, як відбувається проїзд в транспорті, компостуються талони, як виглядають ті чи інші номери, страви з меню, де є найближчий відділок міліції чи пункт надання першої медичної допомоги, де вони можуть віднайти особу, щоб звернутися з тим чи іншим проханням тощо).

14. Для забезпечення належного рівня знання жестової мови необхідно організувати та провести курси з вивчення базової й відповідної лексики жестової мови для персоналу готелів, сфери обслуговування, медичних працівників, транспорту, правоохоронців (див. «Орієнтовний перелік»).

Перш ніж допомагати, варто дізнатися, чи потрібна нечуючому Ваша допомога? І просто прийміть його відповідь. Не нав'язуйте свою допомогу і не ображайтесь, якщо від Вашої пропозиції відмовляться.

1. Загальноновживані жестові одиниці

1. ДОБРИЙ ДЕНЬ
2. ЗДРАСТУЙ (ТЕ)
3. ДОБРИЙ РАНОК
4. ДОБРИЙ ВЕЧІР
5. ДО ПОБАЧЕННЯ
6. БУДЬ-ЛАСКА
7. ДЯКУЮ
8. ВИБАЧТЕ
9. ДО ЗУСТРІЧІ
- 10.ДАЙТЕ
- 11.ВІЗЬМІТЬ
- 12.БАЧИТИ
- 13.НЕ БАЧИТИ
- 14.УВАЖНО
- 15.ОБЕРЕЖНО
- 16.ЗАПРОШУВАТИ
- 17.(ПО, ЗА) ЧЕКАТИ
- 18.ХОТІТИ
- 19.НЕ ХОТІТИ
- 20.МОЖНА
- 21.НЕ МОЖНА
- 22.НЕ ХОЧУ
- 23.ХОЧУ
- 24.ЗАПИТАТИ
- 25.ВІДПОВІДАТИ
- 26.СКАЗАТИ
- 27.ОТРИМАТИ
- 28.ЗАБРАТИ
- 29.ВИЙТИ
- 30.ЗАЙТИ

31. РОЗПИСАТИСЯ, ПІДПИС
32. ДАТИ
33. Є, НАЯВНИЙ
34. НЕМА
35. НІЧОГО
36. ВСЕ
37. РАЗОМ
38. ПРИЗВИЩЕ
39. ІМ'Я
40. ПО-БАТЬКОВІ
41. РІК
42. МІСЯЦЬ
43. ЧИСЛО
44. МІСЦЕ
45. МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ
46. ПІДПИС
47. РЕЄСТРАЦІЯ
48. АНУЛЮВАННЯ
49. ПРАЦЮВАТИ
50. ПАСПОРТ
51. ДОКУМЕНТ
52. ПОСВІДЧЕННЯ
53. ЧЕК, КВИТАНЦІЯ
54. ТВІЙ, ВАШ
55. МІЙ, НАШ
56. АДРЕСА
57. ПОЛІКЛІНІКА, ЛІКАРНЯ
58. МІЛЦІЯ
59. СУД
60. АДВОКАТ
61. ЮРИСТ

- 62.КУПИТИ
- 63.ПРОДАТИ
- 64.ВЕЛИКИЙ
- 65.МАЛЕНЬКИЙ
- 66.ТУАЛЕТ
- 67.ОХОРОНА
- 68.ГОТЕЛЬ
- 69.АЕРОПОРТ
- 70.ВОКЗАЛ
- 71.ТАКСІ
- 72.АВТОБУС
- 73.ТРОЛЕЙБУС
- 74.ТРАМВАЙ
- 75.МАРШРУТКА
- 76.МЕТРО
- 77.КВИТОК
- 78.ЗРОЗУМІТИ
- 79.НЕ ЗРОЗУМІТИ
- 80.ВИКОНАТИ
- 81.ДОПОМОГТИ
- 82.ПОШУКАТИ
- 83.ЗНАЙТИ
- 84.ВІДПУСТИТИ
- 85.ПРОПУСТИТИ
- 86.ПОКЛИКАТИ
- 87.ВІРНО
- 88.НЕВІРНО
- 89.ТАК
- 90.НІ
- 91.ХТО?
- 92.ЩО?

- 93.СКІЛЬКИ?
- 94.ДЕ?
- 95.КУДИ?
- 96.ЗВІДКИ?
- 97.НАВІЩО?
- 98.ЧОМУ?
- 99.ЯК?
100. КОЛИ?
101. РАНО
102. ПІЗНО
103. СКОРО
104. ТЕРМІНОВО
105. СЬОГОДНІ
106. ЗАВТРА
107. ВЧОРА
108. ПОНЕДІЛОК
109. ВІВТОРОК
110. СЕРЕДА
111. ЧЕТВЕР
112. П'ЯТНИЦЯ
113. СУБОТА
114. НЕДІЛЯ
115. БАНК
116. ПОШТА
117. ГРОШІ
118. ЗАПЛАТИТИ
119. ПРИЙТИ
120. ПЕРЕКЛАДАЧ
121. ГЛУХИЙ
122. ГОВОРИТИ
123. ПИСАТИ

124. ЧАС
125. МОЖЕ
126. ТОЧНО (сумнів?)
127. ЖІНКА
128. ЧОЛОВІК
129. СТАРИЙ
130. МОЛОДИЙ
131. НОВИЙ
132. ПЛЬГА
133. ІНВАЛІД
134. ГРИВНЯ
135. КОПІЙКА
136. ВУЛИЦЯ
137. ЇХАТИ
138. ХОДИТИ
139. СТОЯТИ
140. ВІДКРИТИ
141. ЗАКРИТИ
142. ЗАХОДИТИ
143. ВИХОДИТИ
144. ПОВТОРИТИ
145. НАПИСАТИ
146. ОТРИМАТИ

а) Банківська сфера

1. КУРС
2. КУПЮРА
3. ВАЛЮТА
4. ГРОШІ
5. ГРИВНЯ
6. КОПІЙКА
7. ЄВРО
8. ДОЛАР
9. МАРКА
- 10.РУБЛІ
- 11.ОБМІН
- 12.КУПЮРА
- 13.ОПЕРАЦІЯ
- 14.ПОСЛУГА
- 15.ДОЗВОЛЕНО
- 16.НЕ ДОЗВОЛЕНО
- 17.БАНКОМАТ
- 18.КАРТОЧКА
- 19.ЗАБЛОКОВАНО
- 20.РОЗБЛОКОВАНО
- 21.ВТРАЧЕНА
- 22.ВКРАДЕНО
- 23.ЗАЛИШИТИСЯ
- 24.ВІДКРИТТЯ
- 25.ЗАКРИТТЯ
- 26.ПРАЦЮВАТИ
- 27.СТОЯТИ
- 28.ВИХІДНИЙ, ВІДПОЧИВАТИ
- 29.ЧЕРГА

30. КАСА

31. ВІКНО, ВІКОНЦЕ

32. ПЕРЕРАХУВАТИ

33. ДАТИ

34. ЗДАЧА, БОРГ

б) Дорожній патруль, міліція, правопорушення

1. МІЛІЦІЯ
2. ДОРОГА
3. ПОРЯДОК
4. ПОРУШЕННЯ
5. КРИК
6. БІЙКА
7. АВАРІЯ
8. ПЕРЕХІД
9. СВІТЛОФОР
10. ЧЕРВОНИЙ
11. ЗЕЛЕНИЙ
12. ШТРАФ
13. СВІТЛОФОР
14. ШВИДКІСТЬ
15. ОБГІН
16. ЗАТРИМАТИ
17. АРЕШТ
18. ВИЯСНИТИ
19. ВКРАДЕНО
20. ЗНИКНУТИ
21. ПОЧЕКАТИ
22. ПРАВОПОРУШЕННЯ
23. КРАДІЖКА
24. КАМЕРА
25. ЗАТРИМАНИЙ
26. ПОТЕРПІЛИЙ
35. СВІДКИ

в) Медична сфера

1. АПТЕКА
2. ЛІКИ
3. ПІГУЛКИ
4. МАЗЬ
5. КРАПЛІ
6. КОШТОРИС
7. КУПИТИ
8. БИНТ
9. ЛІКАРНЯ
10. ХВОРИЙ
11. БОЛИТЬ, БІЛЬ
12. ШВИДКА ДОПОМОГА
13. ЛІКАР
14. МЕДСЕСТРА
15. ТУРБУЄ
16. ПОЛІКЛІНІКА
17. КАБІНЕТ
18. УЗД
19. ФГ
20. АНАЛІЗ
21. ЕКГ
22. ЛІКАРНЯНИЙ ЛИСТОК
23. ЛІКУВАННЯ
24. ТЕМПЕРАТУРА
25. ЗАПАЛЕННЯ
26. ІНФЕКЦІЯ
27. НЕЖИТЬ
28. ВИПІСКА
29. ОПЕРАЦІЯ
30. ДОВІДКА

31. НАРКОЗ

32. ОДУЖАННЯ

33. ТРАВМА

34. ІНВАЛІД

г) Культурна сфера (дозвілля)

1. КІНО
2. ТЕАТР
3. ХРЕЩАТИК
4. ДИСКОТЕКА
5. ВИСТАВА
6. ЦИРК
7. КАЗИНО
8. ТАНЕЦЬ
9. ОПЕРА
10. БАЛЕТ
11. ПРОГРАМА
12. КУЛЬТУРА
13. ЛОТЕРЕЯ
14. ПАРК
15. КВІТИ
16. ПРЕЗЕНТ, ПОДАРУНОК
17. СЦЕНА
18. СМІХ
19. ВЕСЕЛИЙ
20. НОВИНИ
21. ТЕЛЕВІЗОР
22. ІНФОРМАЦІЯ
23. ТРАНСЛЯЦІЯ (ПОКАЗ)
24. ОДЯГ
36. ВЗУТТЯ
37. ПОДИВИТИСЯ
38. ЗАЛИШИТИСЯ
39. ЗАБУТИ
40. ЗАЙТИ
41. КАСА

42.АНТРАКТ

43. ЦІКАВО

44. ГУЛЯТИ

45. ЗАБЛУКАТИ

д) Спортивна сфера

1. СПОРТ
2. СТАДІОН
3. РЯД
4. МІСЦЕ
5. СЕКТОР
6. ГРА
7. ФУТБОЛ
8. КОМАНДА
9. ГОЛ, ЗАБИТИ
10. М'ЯЧ
11. ВОРОТАР
12. НАПАДАЮЧИЙ
13. ЗАХИСНИК
14. ПЕНАЛЬТІ
15. СУДДЯ, АРБИТР
16. РАХУНОК
17. БОЛІВАЛЬНИКИ
18. ФОРМА
19. СИНІЙ
20. ЗЕЛЕНИЙ
21. ЧЕРВОНИЙ
22. ЧОРНИЙ
23. БІЛИЙ
24. УПАСТИ
25. ТРАВМА
26. ВИГРАТИ
27. ПРОГРАТИ
28. НІЧІЯ

є) Побутова сфера

1. МАГАЗИН-МАРКЕТ
2. ГОТЕЛЬ
3. НОМЕР (КІМНАТА)
4. ОДНОМІСНИЙ НОМЕР
5. ДВОМІСНИЙ НОМЕР
6. НОМЕР ЛЮКС
7. МІСЦЯ НЕМАЄ
8. ЗАМОВИТИ В НОМЕР
9. КЛЮЧ
10. ПРОДУКТИ
11. ВОДА
12. РЕСТОРАН
13. ГОРІЛКА
14. ВИНО
15. СІК
16. ЦУКЕРКИ
17. ЦИГАРКИ
18. ХОЛОДНИЙ
19. ГАРЯЧИЙ
20. КОНДИЦІОНЕР
21. ПРИБИРАЛЬНИЦЯ
22. ЗАМОВЛЕННЯ
23. ОФІЦАНТ
24. ХІМЧИСТКА
25. ПРАЧЕЧНА
26. ТЕЛЕВІЗОР
27. СВІТЛО
28. КАСА
29. ЧАЙ
30. КАВА

31. РОЗБУДИТИ
32. ПОПЕРЕДИТИ
33. ВІЛЬНИЙ
34. ЗАБРОНЮВАТИ
35. ДУШ
36. ЛІФТ
37. ПОВЕРХ
38. ОБСЛУГОВУВАННЯ

ж) Юридична сфера

1. ПОСОЛЬСТВО
1. ЗАЯВА
2. ДОВІДКА
3. ВІЗА
4. ТЕРМІН
5. ДОЗВІЛ
6. КОНСУЛ, ПРЕДСТАВНИК
7. ПРОПУСК
8. ФОТОГРАФІЯ
9. ВТРАТИТИ
10. ЗАГУБИТИ
11. ВІДНОВИТИ
12. ЗВ'ЯЗАТИСЯ
13. ВИКЛИКАТИ
14. ЛІТАК
15. ПОЇЗД
16. СТРАХОВИЙ ПОЛІС
39. ВКРАДЕНИЙ

з) Зв'язок

1. ПОШТОВЕ ВІДДІЛЕННЯ
2. ОПЕРАТОР
3. ІНТЕРНЕТ
4. ЕЛЕКТРОННА ПОШТА
5. КОМП'ЮТЕР
6. ЕМЕЙЛ
7. СПІЛКУВАННЯ
8. БЛАНК
9. ГАЗЕТА
- 10.ЖУРНАЛ
- 11.БАНДЕРОЛЬ
- 12.ЛИСТІВКА
- 13.МАРКА
- 14.КОНВЕРТ
- 15.МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН
- 16.ФАКС
- 17.ПОШТОВА СКРИНЯ
- 18.ПЕРЕДАТИ
- 19.ВІДПРАВИТИ
- 20.САЙТ

3. Перелік професій

1. МЕНЕДЖЕР
2. БУХГАЛТЕР
3. КАСИР
4. ОХОРОНА
5. АДМІНІСТРАТОР
6. ПОКОЇВКА
7. КОРИДОРНИЙ
8. ОФІЦАНТ
9. БАРМЕН
10. ДІЛЬНИЧНИЙ
11. ДОРОЖНІЙ ПАТРУЛЬ
12. СЛІДЧИЙ
13. ЛІКАР
14. МЕДСЕСТРА
15. АКУШЕР
16. САНІТАР
17. ПРОКУРОР
18. АДВОКАТ
19. НОТАРІУС
20. ІНСПЕКТОР
21. МАЙСТЕР
22. КОНТРОЛЕР
23. ПРОВІДНИК ВАГОНУ
24. ВОДІЙ
25. КОНДУКТОР
26. ПРИБИРАЛЬНИЦЯ

4. ЧИСЛА

а) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

б) 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

в) 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90

г) 100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адамюк Н. Б. Білінгвальне навчання нечуючих в контексті українських освітніх реалій / Н. Б. Адамюк, Л. М. Лещенко // Жестова мова й сучасність. – 2011. – Вип. 6. – С. 131–138. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1959/>
2. Адамюк Н. Б. Особливості володіння українською жестовою мовою глухими першокласниками загальноосвітніх спеціальних шкіл для глухих / Н. Б. Адамюк // Жестова мова й сучасність. – 2012. – Вип. 7. – С. 50–71. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1960/>
3. Адамюк Н. Б. Програми «Українська жестова мова» та рекомендації до розподілу програмового матеріалу для підготовчого, 1 – 12 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей глухих та зі зниженим слухом / Н. Б. Адамюк. – К. : Поліграфкнига, 2010. – 160 с.
4. Адамюк Н. Б. Синтаксичні особливості УЖМ: на прикладі простого речення / Н. Б. Адамюк, І. І. Чепчина // Жестова мова й сучасність. – 2009. – № 4. – С. 170–191. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1956/>
5. Дробот О. А. До питання використання жестової мови у навчанні та вихованні дошкільників з порушеннями слуху / О. А. Дробот // Сучасні тенденції реалізації змісту освіти осіб з порушеннями слуху : зб. текстів виступів на наук-практ. конференції. – К. : Актуальна освіта, 2008. – С. 153–165.
6. Дробот О. А. Значення раннього використання жестової мови під час навчання та виховання нечуючих дошкільників / О. А. Дробот // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі. – 2007. – Вип. 9. – С. 169–172.
7. Дробот О. А. Рання комунікація нечуючих дітей – необхідна умова розвитку дитини / О. А. Дробот // Жестова мова й сучасність. – 2008. – Вип. 3. – С. 5–10. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1961/>
8. Дробот О. А. Роль і місце жестової мови глухих (історичний огляд) / О. А. Дробот // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі. – 2006. – Вип. 8, Ч. 2. – С. 136–140.
9. Дробот О. А. Комунікативна діяльність: прояв та розвиток у нечуючих дітей дошкільного віку / О. А. Дробот // Жестова мова й сучасність. – 2009. – № 4. – С. 118–135. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1962/>
10. Дробот О. А. Розвиток спілкування глухих дітей в умовах сім'ї / О. А. Дробот, О. І. Щуцька, Д. Р. Капелюх // Жестова мова й сучасність. – 2011. – Вип. 6. – С. 81–97. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1970/>
11. Замша А. В. Психологічні чинники успішності оволодіння мовою / А. В. Замша // Жестова мова й сучасність. – № 7. – 2012. – С. 5–18. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1975/>
12. Замша А. В. Соціально-психологічні аспекти становища нечуючих в сучасному українському суспільстві / А. В. Замша, В. О. Замша // Жестова мова й сучасність. – 2008. – № 3. – С. 11–17.
13. Замша А. В. Роль жестової мови у розвитку особистості нечуючої дитини / А. В. Замша // Жестова мова й сучасність. – 2010. – № 5. – С. 238–247. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1973/>

14. Замша А. В. Соціальні стереотипи сприймання чуючими нечуючої людини / А. В. Замша, М. В. Нестеренко // Жестова мова й сучасність. – 2009. – № 4. – С. 273–293. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1972/>
15. Збірка програм з вивчення української жестової мови / С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина, Н. Б. Адамюк, Н. В. Іванюшева. – К. : СПКТБ УТОГ, 2008. – 432 с.
16. Зборовська Н. А. Погляди на двомовність як продукт історичного формування поняття / Н. А. Зборовська // Жестова мова й сучасність. – 2012. – № 7. – С. 18–26.
17. Зборовська Н. А. Концепт «кольоропозначення» в мовній культурі глухих / Н. А. Зборовська // Жестова мова й сучасність. – 2009. – № 4. – С. 192–217.
18. Зборовська Н. А. Особливості жестового мовлення у нечуючої людини / Н. А. Зборовська // Жестова мова й сучасність. – 2008. – № 3. – С. 114–123.
19. Зборовська Н. А. Особливості застосування багатозначних слів та жестів у мовній культурі нечуючих / Н. А. Зборовська, Н. В. Іванюшева // Жестова мова й сучасність. – 2010. – № 5. – С. 176–196. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1977/>
20. Концепція білінгвального навчання осіб з порушеннями слуху / [С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина, Н. Б. Адамюк, А. В. Замша, Н. А. Зборовська, Н. В. Іванюшева, О. М. Лещенко]. – К. : УТОГ, 2011. – 53 с.
21. Кульбіда С. В. Жестова мова як комунікативна система / С. В. Кульбіда // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі. – 2009. – Вип. 11 – С. 139–144.
22. Кульбіда С. В. Концептуальні засади навчання нечуючих і використання жестової мови (на матеріалі зарубіжної теорії і практики) / С. В. Кульбіда // Жестова мова й сучасність. – 2008. – Вип. 3. – С. 26–53. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1978/>
23. Кульбіда С. В. Проект концепції жестової мови в Україні / С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина // Дефектологія. – 2009. – № 3. – С. 3–7.
24. Кульбіда С. В. Стан використання і вивчення жестової мови. Історія досліджень / С. В. Кульбіда // Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (українсько-канадський досвід) : матеріали міжнародної конференції. – Київ-Едмонтон, 2005. – С. 75–83.
25. Кульбіда С. В. Українська жестова мова / С. В. Кульбіда // Енциклопедія освіти. – К. : Юрінком інтер, 2008. – С. 928–929.
26. Кульбіда С. В. Українська жестова мова як об'єкт лексикографічної параметризації / С. В. Кульбіда, О. М. Тищенко // Лексикографічний бюлетень. – 2005. – Вип. 12. – С. 37–42. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72813/04-Tishenko.pdf?sequence=1>
27. Кульбіда С. В. Науково-методичні засади використання жестової мови у навчанні нечуючих / С. В. Кульбіда. – К. : Поліпром, 2010. – 503 с.
28. Кульбіда С. В. Жест як елемент жестикуляції. Локалізація – компонент жесту / С. В. Кульбіда // Жестова мова й сучасність. – 2010. – № 5. – С. 159–175. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1980/>
29. Кульбіда С. В. Лексичне значення жесту / С. В. Кульбіда // Жестова мова й сучасність. – 2011. – Вип. 6. – С. 98–108. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1981/>

30. Кульбіда С. В. Українська жестова мова як природна знакова система / С. В. Кульбіда // Жестова мова й сучасність. – 2009. – № 4. – С. 218–2239. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1979/>
31. Кульбіда С. В. Філософські підходи теоретико-методологічної бази спеціальної освіти: джерела розвитку нечуючої особистості / С. В. Кульбіда // Жестова мова й сучасність. – 2012. – Вип. 7. – С. 175–196. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1983/>
32. Українська жестова мова / С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина, Н. Б. Адамюк, Н. В. Іванюшева. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 198 с.
33. Чепчина І. І. *Інноваційна модель підготовки і перепідготовки перекладачів та педагогів в Україні з основ вивчення жестової мови* / І. І. Чепчина, Н. Б. Адамюк // Жестова мова й сучасність. – 2008. – Вип. 3. – С. 147-158. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1984/>
34. Чепчина І. І. Запровадження та розвиток двомовного навчання як неминучий шлях розвитку нечуючої особистості (історичний аспект) / І. І. Чепчина, Н. В. Іванюшева, А. В. Замша // Жестова мова й сучасність. – 2011. – Вип. 6. – С. 145–153. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1974/>
35. Чепчина І. І. Нові підходи до питання професійної підготовки перекладачів жестової мови / І. І. Чепчина // Жестова мова й сучасність. – 2010. – № 5. – С. 47–69. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1985/>
36. Чепчина І. І. Особливості забезпечення якісного перекладу з української мови на українську жестову мову (на прикладі аналізу поняття *пропустити*) / І. І. Чепчина // Жестова мова й сучасність. – 2011. – Вип. 6. – С. 26–39. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/1986/>
37. Kulbida S. They visited several programs in Edmonton [Електронний ресурс] / S. Kulbida – 2007. – Режим доступу : www.uofaweb.@ualberta.ca.